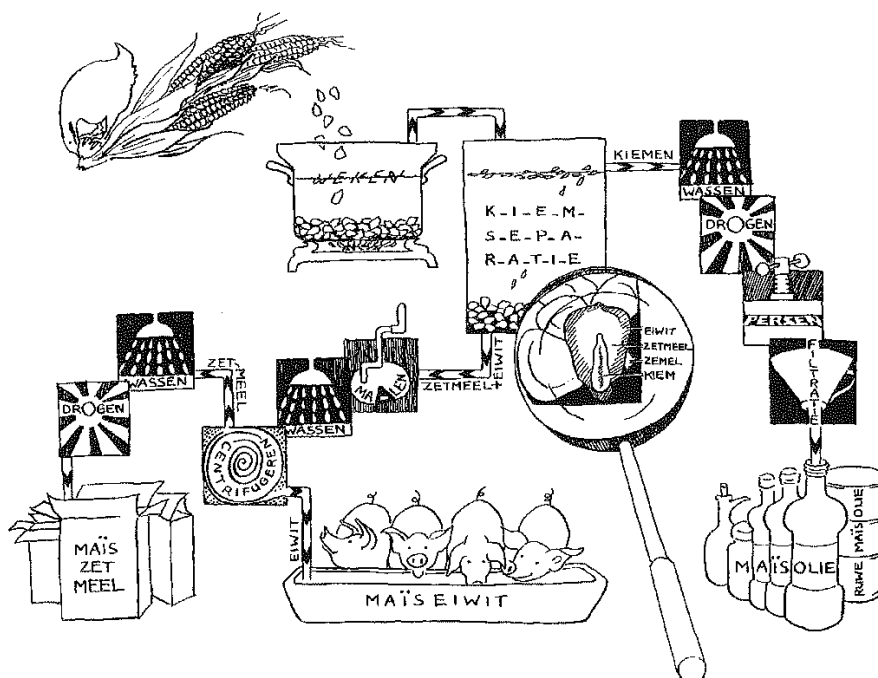


Tekstfragment 1

Maïs is eigenlijk van oorsprong een subtropische graansoort. Het is één van de belangrijkste voedingsgewassen. De bakermat van maïs ligt ergens in Noord-Amerika. Door de Indianen van Centraal- en Noord-Amerika is maïs al vanaf de oudste tijden gebruikt als voedingsgraan. In zijn verslag van zijn kennismaking met de indianen gewaagde Columbus van de uitgestrekte maïsvelden die hij in het nieuwe werelddeel aangetroffen had. Waarschijnlijk had Columbus het idee dat maïs voor de oude wereld heel wat waard zou kunnen zijn. Hij nam maïskorrels mee naar Europa. Hij vertelde dat de vreemde vruchtjes groeiden aan grote planten en dat de mensen in het 'verse' land ze erg lekker vonden. Deze inboorlingen vermaalden korrels ondermeer tot meel. Ze bakten daar heerlijke koeken en broden van: tortilla. Het duurde trouwens nog lang voordat maïs in Europa op grote schaal verbouwd werd. Dat is nu, inmiddels zo'n 500 jaar na Columbus, wel het geval. Ook in ons land, maar wij voeren ook grote hoeveelheden in. Wat doen we ermee? Het gaat naar de fabriek.

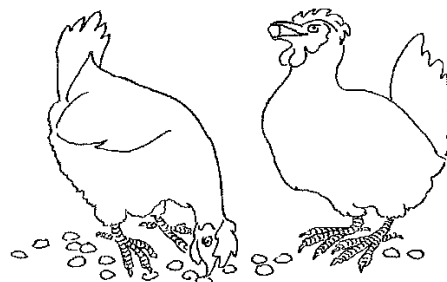
Tekstfragment 2

Maïs wordt met grote zeeschepen naar ons land gebracht. Door zuiginstallaties worden de maïskorrels gelost. Het wordt mechanisch gereinigd: alle steentjes, stukjes hout en andere ongerechtigheden worden tussen de korrels vandaan gehaald. Wat doen ze in de fabriek?



Het begint met het weken van de korrels. De zacht geworden korrels gaan naar een molen. Daarmee wordt de kiem losgemaakt van de korrel. De korrels en de losse kiemen gaan naar een grote tank met water. De kiemen zijn, omdat er veel olie in zit, lichter dan de korrels en komen boven drijven. Het zetmeel en de rest van de korrels wordt via de bodem van de tank afgevoerd. De kiemen worden gewassen, gedroogd, gebroken en verhit. Dan wordt de olie eruit geperst. Die wordt gefilterd. Het resultaat is maïsolie. Die wordt gebruikt voor het maken van zeep, maar ook als grondstof voor de margarine. De massa die via de bodem van de tank is afgetapt, bestaat uit zemelen, zetmeel en eiwitten. Die massa wordt gemalen en 'gewassen'. In de centrifuge worden de eiwitten en het zetmeel van elkaar gescheiden. De eiwitten worden gebruikt voor veevoer. Van het zetmeel wordt maïzena, bakpoeder en stroop gemaakt.

- 1 Onderstreep in fragment 1 wat wordt bedoeld met **de oude wereld**.
Zet achter het onderstreepte woord of de onderstreepte woorden een kleine ❶.
- 2 In fragment 1 staat een ouderwets en deftig woord. Zet er een dubbele streep onder.
Zet achter het onderstreepte woord een kleine ❷.
- 3 Zoek in de fragmenten de woorden met ongeveer dezelfde betekenis als de woorden hiernaast en schrijf de woorden die hiernaast staan erboven.
 - *origine,*
 - *elevator of elevatoren,*
 - *exotische,*
 - *oorspronkelijke bewoners*
- 4 Lees tekstfragment 2.*
 - a. **De zacht geworden korrels gaan naar een molen.**
Geef met een sterretje in het diagram aan waar dit in fragment 2 gebeurt.
 - b. Lees het gearceerde stukje. Zoek in het diagram het proces dat daar beschreven wordt.
Wijs het aan met een pijl.
In het diagram ontbreken één of meer delen van het proces. Schrijf die in een 'wolkje' bij de pijl. Zet bij de pijl ❹b.
 - c. Lees het onderstreepte stukje. Wijs het proces dat daar beschreven wordt in het diagram aan met een pijl. Schrijf bij de pijl ❹c.
 - d. Het diagram is niet compleet.
Waar ontbreekt bij dit proces in het diagram een 'woord'? Zet het erbij.
 - e. Zoek in de laatste alinea van de tekst op **Die wordt gebruikt ... margarine**.
Geef met een rechthoekje aan waar je deze informatie in het diagram kunt plaatsen.
 - f. Zoek in de laatste alinea van de tekst op **De eiwitten ... stroop gemaakt**.
Geef met een kruisje aan waar je deze informatie in het diagram kunt plaatsen.
 - g. Geef in het diagram met een pijl (❹g) aan waar het scheiden van de eiwitten en het zetmeel plaats vindt.
- 5 Welke zin in fragment 1 is vaag of onnauwkeurig?
Onderstreep het woord dat de vaagheid veroorzaakt. Zet naast dit woord een kleine ❸.
- 6 Onderstreep in fragment 1 het woord dat vervangen kan worden door: **'pas ontdekte'**
Zet naast dit woord een kleine ❹.
- 7 Leg uit waarom **ongerechtigheden** in fragment 2 niet vervangen kan worden door **'viezigheid'**.
.....
.....
.....
.....



- 8 Maïs en de aardappel zijn verschillende gewassen, maar in een bepaald opzicht lijken ze op elkaar. Lees in een encyclopedie of in een ander naslagwerk over de aardappel. Geef dan hieronder aan in welk opzicht maïs en de aardappel met elkaar overeenkomen.
-
-

- 9 In de tabel hiernaast zitten als je van de rijtitels uitgaat, 5 zinnen. In elke rij komt namelijk tenminste één kruis voor. Formuleer twee van de mogelijke zinnen.*

DIENEN VOOR	ENERGIE	BOUW EN HERSTEL	REGELEN LICHAAMS-PROCESSEN
VOEDSEL			
EIWITTEN	X	X	
KOOLHYDRATEN	X		
VETTEN	X		
VITAMINEN			X
WATER		X	X

- 10 Ook per cel kun je een zin formuleren.
Kies drie cellen uit en formuleer de bijbehorende zinnen.
-
-
-

- 11 a. Hoeveel verschillende 'complete' zinnen kun je maken als je let op de geplaatste kruisjes?*....
b. Welke kolom bevat de meeste informatie (= de meeste feiten)?
c. Welke rij (rijen) bevat(ten) de meeste informatie?
d. In welke kolom of kolommen staat de minste informatie?
e. In welke rij of rijen staat de minste informatie?

12

FRUTSELEN	1	2	3
GERAAN			
A	X	X	
B		X	
C	X	X	X

Zet een streep onder de foute zin of de foute zinnen.*

- A frutselt 1.
- B frutselt 1.
- C frutselt 2.
- B frutselt 2 en 3.
- A frutselt 1 en 2.

- 13 Voer opdracht 11 ook nog eens uit voor de tabel hier direct boven.
Zet de antwoorden tussen haakjes achter je antwoorden in opdracht 11.

Ferdinand het witte neushoornbeest is bezig Nederland te veroveren. Samen met zijn grote liefde Jakobijn. Ferdinand¹ Sander de Heer, de schrijver, kijkt er al niet meer van op als hij Ferdinand wordt genoemd. Sommige mensen zeggen dat dit weer eens een boek wordt dat² zowel de Griffel- als de Kinderjury. Maar hoe dan ook, al haalt het het bij geen van beide, het is een van de meest opvallende debuten van dit jaar en nu al bij velen een geliefd boek. Als je nu eens iemand een modern sprookje cadeau doet? Is er een kind jarig dat graag wil worden voorgelezen? Doe hem (en zijn ouders!) een plezier en geef ze Ferdinand, het witte neushoornbeest.

Paul Biegel was altijd al één van mijn favoriete schrijvers. Het is daarom niet verwonderlijk dat er minstens één boek van hem in mijn lijstje staat. Omdat ik niet meer wist welke van de vele ik moest kiezen,⁶ en dat werd **Het Olifantenfeest**. En dat kwam goed uit, want dit boek werd bekroond met een Zilveren Griffel. Een enorm leuke verhalenbundel over onder andere een dwerg die mieren moet tellen omdat hij stout is, een kabouter die zo graag groot wil zijn en daarom op stelten gaat lopen en natuurlijk nog een heleboel andere verhalen. Een heel leuk boek. Maar dat had ik bijna zeker ook geschreven als mijn greep uit de kast in plaats van **Het Olifantenfeest** een ander boek had opgeleverd.

Nachtvluucht met kapitein Bimse is geschreven door Bjarne Reuter. Ooit gehoord van een vliegtuig dat op rozijnen loopt?³ Ook voor Anna was het een vreemde gewaarwording om een vliegtuigje te zien rondvliegen door haar slaapkamer met een bemanning⁴ rozijnen. Maar dat was nog maar het begin. Het begin van een allermerkwaardigste vliegtocht op zoek naar ... ja, waar naar eigenlijk? Een prachtig verhaal voor wie van sprookjesachtige, fantastische en vooral ook⁵ verhalen houdt. Lachen en lezen horen bij elkaar als lol en leven.

Toen ik enkele jaren geleden meedeed aan de Kinderjury, heb ik **Spoorloos verdwenen** van Gijs Wanders expres niet gelezen omdat het me maar⁷ leek. Toen kreeg ik het voor mijn verjaardag en⁸. En zowaar, het bleek een fantastisch boek te zijn. Dat in tegenstelling tot Stille Getuigen, dat ik een beetje slap vind. In **Spoorloos verdwenen** beschrijft Wanders de zoektocht, die hopeloos lijkt, van Mark naar zijn vader. Maar dan ontmoet Mark een journalist.

- ¹ is razend populair – is heel dik – doet van alles – houdt van Jakobijn – is net een mens
² bedreigd door – bang voor – op zoek naar – gek op – met de buik vol
³ las ik er maar eentje – wilde ik er graag een vinden – heb ik er zomaar eentje uit de kast geplukt – bedacht ik een verhaal

I Het werd een rotnacht. Ik kon de haard niet aankrijgen, omdat ik geen benul had hoe ik om moest gaan met een vochtige schoorsteen of een houtvuur en in plaats daarvan vulde ik het huis met een verstikkende rook. De boterhammen die ik van huis had meegenomen, smaakten als koude dweilen en bezorgden me indigestie. Een appel, daarna, deed mijn honger alleen maar toenemen.

II Maar ik had geen rekening gehouden met de nachtelijke geluiden van een alleenstaand huis aan een rivier, noch met mijn nervositeit. Ik was niet nerveus omdat ik bang was, want bang was ik niet. Maar ik was zenuwachtig, omdat ik voor het eerst van mijn leven op eigen benen stond en omdat ik geen benul had. Geen benul of het getrippel over de vloer werd veroorzaakt door muizen, of het gefladder onder het dak van de vogels kwam die daar nestelen en mijn kamer binnen konden komen, of het onophoudelijke gekabbel van het water dat onder de brug door stroomde en dat 's nachts zoveel luider en krachtiger klonk en het hele huis leek te vullen, betekende dat de rivier buiten zijn oevers was getreden en het huis nu onder water kwam te staan.

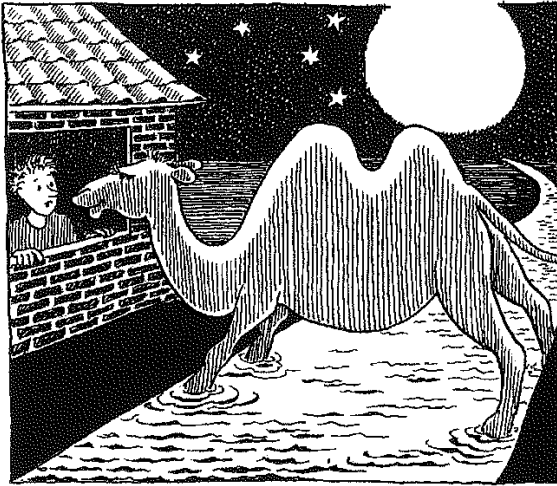
III Het licht van het vuur flakkert op hun witte hemden en hun tulband als ze klappen en wilde kreten slaken. Een klein jongetje doet ook mee aan de slangendans, en de toeschouwers zwaaien met bankbiljetten om de tulband van de dansers om het boze oog af te weren. Vier mannen slepen Dadi naar het vuur. Hun held van vandaag moet dansen, maar het moet net lijken of hij niet wil. Wardak gooit Dadi een zwaard toe. Hij vangt het op bij het handvat en aarzelt even. Met een grote schreeuw springt een van de andere mannen van onze karavaan in de kring om het vuur, zijn zwaard boven het hoofd geheven.

IV (De tolbrug en wat ermee ging gebeuren waren natuurlijk het gesprek van de dag, dat voelde ik met mijn klompen aan en bovendien had Bob Norris het me ook nog eens verteld.) Dus sleepte ik me terug naar de brug en kroop zo goed en zo kwaad als het ging in de enige fauteuil, in de hoop dat het, als ik maar kon slapen, snel ochtend zou worden.



V Water was het enige wat er te drinken was, want ik had geen thee of koffie bij me of een van die alledaagse dingen waar je normaal gesproken niet bij stilstaat. Tegen de tijd dat ik het dieptepunt had bereikt, zo rond een uur of tien, mijn nederlaag had toegegeven en naar het dorp was gelopen, waren de winkels natuurlijk dicht en voor de deur van het café voelde ik me plotseling zo'n Lord Wanhooop dat ik bij voorbaat al wist dat ik niet opgewassen zou zijn tegen de vragen die de dorpelingen vast en zeker zouden stellen.

VI Nadat ze hebben gegeten, versnelt de drummer het ritme van de muziek. Een paar mannen gaan in een kring om het vuur staan, in het begin nog lachend en deinend. Dan beginnen ze te buigen en boven hun hoofd in hun handen te klappen, hun passen iedere keer een tel na de trom. Ze dansen een traditionele woestijndans. Een jonge man die meereisde door het stamgebied van de Bugti's, gooit zijn sjaal op de grond en brengt een riet aan zijn lippen. Hij tilt zijn armen gracieus op, slaat met zijn hand in de lucht op het staccato gefluit van het riet, en deint mee als een gehypnotiseerde cobra. Hij tilt zijn voeten snel en gemakkelijk op de maat van de muziek en het fluitje op. De anderen gaan een stukje naar achteren..



VII Mijn hart staat even stil als Wardak verschijnt. Ik zou zijn ene oog willen uitrukken en in de bloederige oogkas willen spugen. Maar de doffe pijn in het gat waar mijn hart eerst zat, ontnemt me al mijn energie. Wardak heeft geroosterd lamsvlees meegebracht. Onze metgezellen begroeten hem warm. Ze respecteren zijn rijkdom. De mannen leggen hun bijdragen bij het vuur en gaan in een kring zitten om te kletsen over de verkoop van de kamelen.

VIII Als mijn gedachten eenmaal ergens op geconcentreerd zijn, dan moet ik het weten ook. Dus telkens wanneer een nieuw geluid mijn aandacht trok, stond ik op om uit te zoeken waar het vandaan kwam, wat inhield dat het beetje warmte dat ik, opgerold in de leunstoel, had weten te koesteren, ontsnapte en ik doorgaans niet veel wijzer, terugkroop, even verkleumd als in het begin, vermoeder met behoorlijk de smoor in.

IX De kopers vervloeken de Afghanen omdat ze de prijzen opdrijven. De verkopers bespreken de mogelijkheid om hun kamelen door het Makranggebergte te leiden en te verkopen aan de kameel-etende Iraniërs en Arabieren. De muziek klinkt en iedereen wacht op eten. Dadi geeft de aarden borden door. Het zijn er niet genoeg. Er verschijnen nog meer borden. Bladen vol vlees, linzen, chapati's, groenten en rijst worden doorgegeven. Keer op keer vul ik de theeketel bij en loop rond als in een droom. Niet een keer kijkt Wardak zelfs maar mijn richting uit.

- 1 Hierboven staan 2 teksten door elkaar. Zoek uit welk fragment bij welke tekst hoort en zet de fragmenten in de goede volgorde. Fragment I is het eerste fragment van tekst 1 en fragment IX is het tweede fragment van de tweede tekst.*

TEKST 1	I				
TEKST 2		IX			

- 2 Verzin een situatie of gebeurtenis die vooraf zou kunnen zijn gegaan aan de situatie die in fragment VII beschreven wordt. Beschrijf de situatie of gebeurtenis in een of twee zinnen.

.....

.....

.....

.....